

Těžba surovin

Motivační úvod:

Motivačním úvodem může být např. referát o článku Václava Cílka Do Polabí míří bagry, časopis Respekt 2006/10 (informace o tom, že nejúrodnější zemědělská půda v Polabí je ohrožena těžbou šterkopísků – levné stavební suroviny).

Práce ve dvojicích s internetem, možné výstupy žáků jsou do tabulek doplněny tučně:

Podrobnější informace lze najít na www.geofond.cz – státní geologická služba – informace o životním prostředí – surovinové zdroje (ročenky ve formátu pdf)

a) energetické suroviny

Surovina	Využití	Těžba ČR - kde/dovoz ze země/vývoz
Hnědé uhlí	Tepelné elektrárny	Mostecko, Sokolovsko, vývoz ve formě el. en.
Černé uhlí	Výroba koksu (hutnictví), chemický průmysl	Hlubinná těžba Ostravsko, dovoz Polsko
Ropa a zemní plyn	Pohonné hmoty, výroba plastů, vytápění	Dovoz Rusko, severní Afrika, Norsko
Uran	Palivo do jaderných elektráren	Dolní Rožínka do 2013 / dovoz Rusko

b) Rudy kovů, kovy

Surovina	Využití	Těžba ČR - kde/dovoz ze země/vývoz
Železná ruda	Výroba železa	Ukrajina, Rusko

c) Keramické a sklářské suroviny

Surovina	Využití	Těžba ČR - kde/dovoz ze země/vývoz
kaolin	Výroba porcelánu, papíru	Karlovarsko, Plzeňsko / vývoz
živec	Tavivo do keramických směsí, glazur, skla	tok Lužnice, Bratčice, Žabčice /vývoz
Sklářský písek	Výroba skla	Jizerské hory, Česká Lípa / vývoz

d) Stavební suroviny

Surovina	Využití	Těžba ČR - kde/dovoz ze země/vývoz
vápenec	Výroba vápna, cementu, železa, dekorační kámen, odsiřování tepelných elektráren, cukrovarnictví, zemědělství	Český kras, Železné hory / vývoz
Štěrka a písek	Stavební materiál	Povodí řek – Labe, Dyje, Svratky / vývoz

Společná práce:

Dvě suroviny, jejichž těžba nejvíce ovlivňuje krajinu v ČR – hnědé uhlí, vápenec
Těžba vápence probíhá v CHKO Český kras v rozsahu asi 25 tis tun/km²/rok, doporučený rozsah nenarušující krajinu je 10 tis tun/km²/rok (podle serveru České geologické služby GEOFOND)
Těžbu energetických surovin lze snížit větším využíváním OZE
Těžbu šterků lze snížit větší recyklací stavebních materiálů

Rekultivace = obnova těžbou poškozené krajiny

Práce ve skupinách, případně samostatný (domácí) úkol:

V okolí Brna se v minulosti těžilo např. černé uhlí (v Rosicích do roku 1992), železná ruda (v Rudici do roku 1893), kaolín (v Lažánkách do roku 1932), vápenec (na Hádech v Maloměřicích do roku 1997)
Nyní se v okolí Brna těží hlavně stavební suroviny: písek např. v Bratčicích, Žabčicích a Hrušovanech, kámen v Rosicích, Dolních Kounicích, Omicích, vápenec v Mokré, cihlářská hlína ve Šlapanicích
Příkladem rekultivovaných prostor jsou např. Růženin lom – Hády nebo lom Čebínka v Čebíně
Více informací na http://evvojaroska.websnadno.cz/tezba_nerostnych_surovin_v_jmk.pdf

Navazující aktivity:

- Exkurze do rekultivovaného Růženina lomu** – zajišťuje Rezekvítek nebo Lipka
- Můžete žákům pustit oceněný **dokumentární film Joe Berlinga Surovosti** z roku 2009 (100 min), který sleduje soudní proces mezi ropnou těžařskou firmou Chevron a místními ekvádorskými obyvateli postiženými kontaminací amazonských deštných pralesů a trpícími rakovinou, leukémií a kožními nemocemi.
- Další variantou může být **simulační hra Bušmeni a diamanty**, která byla vytvořena podle skutečného případu odehrávajícího se mezi domorodými Bušmeny z polopouště Kalahari, diamantovou firmou De Beers a vládou Botswany. Hru vytvořili Naďa Johanisová a Aleš Máchal, návod najdete např. v knize Hrajeme si na přírodu, Lipka 2008.
- Finančně nákladnější, avšak velmi zajímavá je dvoudenní **exkurze na Mostecko** – prohlídka povrchových dolů, zámku Jezeří, nově vybudovaného Mostu a „přestěhovaného“ gotického kostela, návštěva vesnic, které stojí na hranici těžebních limitů.